

2018-05-17
N2018/03141/SK
m. fl.
Se bilaga

Näringsdepartementet

Skogsstyrelsen

551 83 Jönköping

Uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Skogsstyrelsen att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. I uppdraget ingår dels att applicera utvecklad och förbättrad metodik för att identifiera och avgränsa nyckelbiotoper i nordvästra Sverige, dels att uppdatera den nyckelbiotopsinventering som genomförts i övriga delar av landet.

Nyckelbiotopsinventeringen syftar till att identifiera, avgränsa samt registrera nyckelbiotoper i hela landet. Vad som utgör en nyckelbiotop definieras av Skogsstyrelsen.

Det är viktigt att skogsägare accepterar arbetssättet samt har förståelse för behovet av och motivation för att bevara nyckelbiotoperna. Av bland annat detta skäl är det viktigt att inventeringarna håller hög kvalitet för att få ändamålsenliga kunskapsunderlag. Därför ska Skogsstyrelsen säkerställa att inventeringen och registreringen av nyckelbiotoper är rättssäker och effektiv. I den metod som Skogsstyrelsen har utvecklat för nordvästra Sverige kommer hänsyn tas till de lokala och regionala förutsättningarna. Regeringen har vidare beaktat riksdagens tillkännagivande, bet. 2017/18:MJU17 punkt 1, rskr. 2017/18:216.

Regeringen ser positivt på att formellt områdesskydd, så som naturreservat eller biotopskydd enligt 7 kap. 4 och 11 §§ miljöbalken alternativt naturvårdsavtal enligt 7 kap. 3 § andra stycket jordabalken övervägs där så är lämpligt. Särskilt aktuellt kan områdesskydd, som till exempel naturreservat eller biotopskydd, vara i de fall där andelen nyckelbiotoper utgör en stor del

av brukningsenhetens skogsmarksareal, så kallad nyckelbiotopsrik brukningsenhet enligt Nationell strategi för formellt skydd av skog, (Naturvårdsverket dnr 00110-16, Skogsstyrelsen dnr 2016/479).

Skogsstyrelsen bör, när det gäller underrättelser om avverkning av skog enligt 14 § skogsvårdslagen (1979:429), prioritera att nyckelbiotopsinventering och registrering av nyckelbiotop sker under den tidsfrist om sex veckor som gäller för dessa underrättelser. Efter denna tidsfrist får Skogsstyrelsen, i enlighet med gällande lagstiftning, vidta åtgärder med anledning av nya uppgifter.

Skogsstyrelsen ska, i genomförandet av uppdraget, samverka med skogssektorn och andra relevanta organisationer. Arbetssätt och metod för nyckelbiotopsinventeringen i hela Sverige ska fortlöpande följas upp och kvalitetssäkras. Skogsstyrelsen ska erbjuda skogssektorn och andra relevanta företrädare för näring, miljöorganisationer och andra intressenter insyn i myndighetens kvalitetssäkringsarbete inklusive kalibreringsövningar i fält.

Nyckelbiotopsinventeringen ska genomföras under tiden 2018–2027 på mark som tillhör samtliga markägarkategorier; små-, mellan- och storskogsbruket. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) årligen senast den 31 mars fr.o.m. 2019 och slutredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2028. I den årliga redovisningen ska Skogsstyrelsen redovisa antalet nyckelbiotoper och den areella omfattningen i hektar uppdelat på län av nya registrerade nyckelbiotoper och hur mycket av dessa som skyddats med naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal samt hur mycket av tidigare registrerade nyckelbiotoper som gått utöver fem procent av en brukningsenhetens skogsmarksareal och som skyddats med respektive instrument. I redovisningen den 31 mars 2019 ska Skogsstyrelsen redovisa hur nyckelbiotopsinventering på mellan- och storskogsbrukets markinnehav ska genomföras.

Skälen för regeringens beslut

Skogsstyrelsens inventeringar av nyckelbiotoper är en av de största kartläggningarna av natur i landet. Nyckelbiotopsinventeringen är ett viktigt kunskapsunderlag när Skogsstyrelsen och andra myndigheter handlägger ärenden och för skogsägare som bedriver skogsbruk. Uppgifterna från nyckelbiotopsinventeringen underlättar den hänsyn som skogsägare och

andra verksamhetsutövare ska ta till miljöns när skogsbruksåtgärder planeras och utförs och kan utgöra underlag för frivilliga avsättningar. Riksdagen har genom antagandet av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1, utgiftsområde 23) beslutat en satsning på en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper, dels för att applicera utvecklad och förbättrad metodik i nordvästra Sverige, dels för att uppdatera den nyckelbiotopsinventering som genomförts i övriga delar av landet. Riksdagen har genom antagandet av budgetpropositionen för 2018 också beslutat att anslaget 1:1 Skogsstyrelsen inom utgiftsområde 23 tillförs 20 miljoner kronor per år under 2018–2027 för en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper.

Det är viktigt att inventering och avgränsning görs med transparens, objektivitet och förutsägbarhet. Förekomsten av nyckelbiotoper i skogen varierar i olika delar av landet och vissa områden har högre förekomst av nyckelbiotoper än andra.

Med formellt skydd, exempelvis biotopskyddsområden och naturreservat, eller naturvårdsavtal kan områden ges ett skydd som utpekande av ett område som nyckelbiotop inte erbjuder samtidigt som de ekonomiska konsekvenserna för markägaren begränsas. Riksdagen har genom antagandet av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1, utgiftsområde 23) beslutat att myndigheterna kan erbjuda skogsägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter möjlighet till områdesskydd.

Riksdagen har genom antagandet av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1, utgiftsområde 23) också beslutat att myndigheterna kan erbjuda skogsägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter möjlighet till områdesskydd och förstärkt anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket inom utgiftsområde 23 med 100 miljoner kronor och anslag 1:14 Skydd av värdefull natur inom utgiftsområde 20 med 150 miljoner kronor per år t.o.m. 2027. I och med antagandet av budgetpropositionen kommer även en översyn av fördelningen av anslagsförstärkningen mellan Skogsstyrelsens anslag 1:2 Insatser för skogsbruket och Naturvårdsverkets anslag 1:14 Skydd av värdefull natur göras mellan 2019 och 2023. Avsikten är att analysera om fördelningen mellan utgiftsområdena är den mest effektiva för att uppnå syftet med förstärkningen.

Skyldigheten att underrätta Skogsstyrelsen enligt 14 § skogsvårdslagen om avverkning av skog m.m. och vilken hänsyn som avses att tas till naturvården

är central för Skogsstyrelsens arbete med tillsyn. Det är genom underrättelsen som myndigheten i regel får kännedom om vilka skogsbruksåtgärder som planeras och vilka hänsyn som avses att tas. Om Skogsstyrelsen har invändningar mot en planerad åtgärd kan myndigheten fatta beslut om ett föreläggande eller ett förbud. Beslutet kan förenas med vite. Myndigheten kan även ge råd till den enskilde om vilka hänsyn som ska tas eller hur en åtgärd bör utföras. Underrättelsen ska ske minst sex veckor innan den planerade åtgärden avses att vidtas. Skogsstyrelsen bör i syfte att bidra till ökad förutsägbarhet för skogsbrukets planering prioritera inventeringar för identifiering och registrering av nyckelbiotoper under den tidsfrist som gäller i samband med underrättelser för avverkning.

Det är viktigt att skogsägare accepterar arbetssättet vid nyckelbiotopsinventeringen samt har förståelse för behovet av och motivation för att bevara nyckelbiotoperna. Av bland annat dessa skäl är det viktigt att nyckelbiotopsinventeringen i hela Sverige håller hög kvalitet för att få ändamålsenliga kunskapsunderlag. Samverkan med skogssektorn är därför grundläggande i samband med att Skogsstyrelsen uppdaterar inventeringen samt utvecklar och förbättrar metodiken. Skogsstyrelsen har en samverkansprocess om arbetet med nyckelbiotoper för att utveckla befintliga arbetssätt och att ta fram kompletterande arbetssätt för att få ändamålsenliga kunskapsunderlag om skogsområden med mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Det är av stor vikt att skogens aktörer såsom länsstyrelserna, Naturvårdsverket, skogsbrukets aktörer, ideella organisationer och relevanta forskningscentra aktivt deltar i processen.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det bör säkerställas att inventeringen av nyckelbiotoper är rättssäker och effektiv samt att klassificeringen tar hänsyn till de lokala och regionala förutsättningarna (bet. 2017/18:MJU17 punkt 1, rskr. 2017/18:216). Regeringen har beaktat detta tillkännagivande.

Den löpande uppföljningen av inventeringen är en viktig del i kvalitetssäkringen och bör kopplas till regelbundna kalibreringar. Det är viktigt att utbilda de som inventerar nyckelbiotoper så att inventeringen blir enhetlig och baseras på vetenskapliga bedömningar.

Bakgrund

Begreppet nyckelbiotop utarbetades av Skogsstyrelsen år 1990 mot bakgrund av att Skogsstyrelsen fått ett uppdrag av regeringen att genomföra en försöksinventering av särskilt värdefulla skogsmarksbiotoper som kan hysa sällsynta växter och djur. En inventeringsmetodik utvecklades inom ramen för en försöksinventering i ett antal län mellan åren 1990 och 1992. Under åren 1993–1998 fick dåvarande skogsvårdsorganisation regeringens uppdrag att genomföra en fullskalig nyckelbiotopsinventering på småskogsbrukets marker. Skogsstyrelsen skulle samtidigt ansvara för kontroll och behövlig utbildning för motsvarande inventering på stor- och mellanskogsbrukets markinnehav. Stor- och mellanskogsbruket förväntades ansvara för att inventera det egna skogsinnehavet och stå för kostnaderna för inventeringen i enlighet med sektorsansvaret.

En kontrollinventering år 2000 visade att en betydande andel av nyckelbiotoperna inte påträffats i den tidigare inventeringen. Skogsstyrelsen genomförde därför en ytterligare rikstäckande systematisk nyckelbiotopsinventering på småskogsbrukets marker mellan åren 2001 och 2006. Sedan 2006 har ingen större systematisk nyckelbiotopsinventering genomförts av Skogsstyrelsen. Identifiering och registrering av nyckelbiotoper har fortsatt i mindre omfattning, exempelvis vid tillsyn och fältbesök före avverkning.

Skogsstyrelsen har publicerat en nulägesbeskrivning av arbetet med nyckelbiotoper (Nulägesbeskrivning om nyckelbiotoper. Rapport 7:2016). I nulägesbeskrivningen konstaterar Skogsstyrelsen att det finns behov av en fortsatt bred samverkansprocess i frågan om nyckelbiotoper.

Begreppet nyckelbiotop används i dag av flera aktörer men Skogsstyrelsen har tolkningsföreträde och därmed avgörandet i enskilda fall för vad som är en nyckelbiotop.

Hittills uppgår den totala arealen registrerade nyckelbiotoper till cirka 466 000 hektar produktiv skogsmark, vilket motsvarar cirka två procent av den produktiva skogsmarken i landet. Drygt 60 procent av den registrerade arealen har registrerats av andra än Skogsstyrelsen. Under 2016 registrerades cirka 4 800 hektar nya nyckelbiotoper. Medelarealen för en nyckelbiotop inom små- och mellanskogsbrukets marker är 2,9 hektar. Medelarealen för en nyckelbiotop inom storskogsbrukets marker är 7,5 hektar.

På regeringens vägnar

Tomas Eneroth

Pär-Olof Stål

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA

Miljö- och energidepartementet/NM och S

Näringsdepartementet/FÖF och BSÄ

Länsstyrelserna

Naturvårdsverket

Sveriges lantbruksuniversitet

Bilaga till beslut IV 4 vid regeringssammanträde den 17 maj 2018, N2018/03141/SK

N2017/06192/SK

N2017/06652/SK

N2017/07289/SK

N2017/07643/SK